

Печатано 2.000 прим.

З Друкарні „АМЕРИКИ” 817 N. Franklin Street, Philadelphia, Pa.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Всяка акція викликає контракцію.

Від часу світової війни скріпилася в цілім світі акція Церкви й віруючих людей. Скріпилася вона й у нашім народі. Повстали окремі організації й органи в kraю, що стали на становищі християнської ідеольгії. І зачали вертати до Церкви визначні світські діячі наші, що згадаємо тільки радикального діяча такої міри як Др. Вол. Охримович, Др. С. Гриневецький і і.

Сі відрядні факти занепокоїли ворогів Церкви, вихованих у передвоєннім хаосі. На тім загальнім тлі появилися і тут, на американській землі нові напасти хаотиків на Церкву тай тих, що при Церкві стали.

Тут подаємо ряд статей, з котрих наші думаючі люде побачать, хто і якими способами воює тепер проти Церкви. Сподіємося, що ся збірка статей придастися не тільки в нашій сучасній боротьбі, але й у будучності нашій історії для оцінки тих, що будували, бо навчилися чогось з великого нещастя свого народу, — і тих, що далі руйнували, бо не навчилися нічо-

Статті ці се передрук з “Америки.”
гісенько.

Автор.

ЗНАЧННЕ УКРАЇНСЬКОГО ЕПИСКОПАТУ І БОРОТЬБА ПРОТИ НЬОГО

Вступна стаття з приводу пресової полеміки, розпочатої Паном
Д-ром Л. Мишугою під фірмою “Обєднання” дня 1 липня
1926 р., проти нашого Епіскопату у Злучених
Державах Північної Америки.

Від хвилі упадку української державності та її світської влади, проти котрої ні в минувшині, ні в сучасності ніколи й нічим не провинилася ніяка українська церковна гієрархія—являється найвисшим верхом нашої суспільності наш Епіскопат. Се верх признаваний від віків і своїми і чужими, навіть ворогами. Не єсть се стан нормальний. Бо Спаситель, котрого слово се найвищий закон для Церкви і всіх Працьовників її—вчив ясно і виразно: “Царство мое не от міра сего.” А се значить, що область Церкви се область духа і моралі. Однаке власне та область єсть основою і фундаментом усякої здорової суспільності та трівкості всякої її сили і тим самим також світської. Коли ж світська влада якогось народу впаде, тоді автоматично і самозрозуміло остaaє ще його Влада Духовна. Вона часто богато соток літ передержує на собі не-нормальний для неї тягар всякої репрезентації народу в часах, коли даний нарід попадає в хаос і неволю. Той подвійний тягар репрезентації передержала більше ніж пів тисячі літ наша церква під страшенно тяжким гнетом окупантів. Передержала — і все радо уступала другу, світську репрезентацію світській владі нашого народу і нашої землі. Як тільки та влада з'явилася, вона ніколи не мала перешкод від нашої Духовної Влади, а все знаходила поміч і підмогу по силам Церкви нашої і Працьовників її. Доказів на те безліч в цілій історії української землі і нема ні одного противного доказу аж до наших днів—коли Працьовники нашої Церкви по всій землі і в усіх країнах світа, де тільки були священики наші, обстоювали і підpirали світську владу України—навіть з проповідниць і конфесіоналів. Словом, за тисячу літ нашої історії не було і нема ні одного випадку неприхильного поведення нашої церковної Гієрархії супроти нашої світської влади або представників її. На совісти всіх Владик нашої Церкви від часів Володи-

мира св. аж по наші кріаві дні нема навіть тіни гріха супроти влади народу свого та представників її. Бо чесно сповняла весь час Церков наша заповіт Христовий: “Віддайте Богови, що Боже, а кесареви (світській владі), що кесареве.”

* * *

Коли лучалися зі сторони світської інтелігенції навіть дуже тяжкі напади на Владик нашої церкви, то чим кінчилися ті напади? Вони кінчилися все і без виїмку доказом, що не було вини по стороні ніякого церковного Владики. Нпр. за памяти сего покоління відбувалися тут такі шкальованя Покійного Преосвященого Сотера, яким тяжко знайти пару в історії культурних народів. Хто не памятає тих довгих і страшних нападів проти Покійного? А як же скінчилися ті напади? Хто ще сьогодня думає що за Покійним була яканебудь вина, хочби така велика як макове зерно? Не тільки весь народ наш, котрий не винен був у тій боротьбі, але й ті, що її завинили, викликали та вели аж поки не побачили трупа Владики на гробовій дощці—призналися, що зле робили. Призналися і дорогий вінець прислали на домовину Його. Вінця того дорогоого вправді не приняли ні церква ні нарід наш, але приняла церква наша дорожче від золота признанє винних, що вони недобре поступали з покійним Сотером, великим проповідником і організатором нашої церкви і народу. Приняла і простила.

А тепер знов зачинається борба проти Наступника Преосвященого Сотера, присланого сюди правною церковною владою, щоб ішов дальнє стежками болю і терпіння Його.

І під якими ж кличами ведеться та боротьба? І якими способами? І ким? І чому? І за що? І на що?

* * *

Ведеться та боротьба наперед під “загальним” кличем: “О, коби сей Епископ був такий, як Покійний!”

А чого ж проти того Покійного була така нестеменна лайка і пропасна драка, коли Покійний був взірцем Владики і патріота свого народу? Чому ж так чорно затроєні були не тільки довгі літа Його праці, але навіть останні години Його на смертнім ложі? Чому ж сипалися безуговні прозиваня і видумки і клевети навіть тоді, коли вже на чорнім катафальку лежав той Оден з найчистійших Працьовників яких видала наша земля?

А Наслідника Його на шляху терпіння чиж не тровлять прозвищем “ляха,” хоч Преосвящений Константин уродився в семї, яка не мала ніколи ні каплини польської крові і хоч від Перемишля аж по Варшаву гнали Його під багнетами польські жандарми та довго, довго томили в такій тюрмі якої навіть здалека не бачили ті, що “ляхом” прозивають Його . . .

Але—се був тільки перший підпольний акорд, пущений злобно невідомо ким, хоч відомо, в якій цілі. І власне тому належиться признанє пану Д-рови Л. Мишузі, що він дня 1 липня, 1926, явно і в офіціальнім письмі під фірмою “Обєднання” підніс ряд тяжких закидів в цілі побореня нашого Владики. Належиться признанє тому, що вже тепер можна знати, кому відповідати і на які закиди. За се в жадній іншій суспільності не належалобся ніяке признанє. Але у нас, де воюється повінню анонімів і укритих погроз аж до погроз убийства, відумок і перекручувань без підпису і без подання жерела—се, що зробив пан Др. Мишуга в поборюваню нашого Владики, представляється вже як “поступ.” І тому будемо п. Д-ра Мишугу трактувати як поступового й думаючого полеміста, відповіального умом за роботу його.

По сім признанню належиться Пану Д-рови Мишузі ще одно признанє в його боротьбі проти нашого Владики. А саме правильна постановка цілей—його ударів як полеміста. Річ в тім, що Др. Мишуга в тім самім числі “Свободи” помістив також дві дописі з іншого пера, звернені проти редактора “Америки,” котра розуміється само собою повинна як католицький орган боронити Епископа. Тому сам факт ударів в “Америку” зі становища полеміста зовсім природний. Бо Преосвящений Константин як статутовий Покровитель “Провідня” тим самим співодвічальний за його орган, хоч “Америка” не єсть органом Преосвященого Константина. Не можна нарікати й на те, що Пан Др. Мишуга у своїй боротьбі проти нашого Владики й Редакції, котра стоїть при Владиці як Покровителю організації—випровадив у вир боротьби двох зовсім нових у нашім публичнім життю полемістів. Вп. Панів Теодора Сарахмана і Фльоріяна Шнурера. Не булоб у тім рішучо нічого невідповідного, що дано голос новим у політиці людям, бо кождий, навіть найславніший чоловік, мав колись у своїй молодості такий випадок, що вперше виступав публично. Не булоб як би зміст заяв нових полемістів про спосіб редактора “Америки” не ріжнився очевидно й основно від правди і від

поглядів старих посивілих в роботі народній священиків наших і самого Преосвященого Константина, котрі нераз заявляли своє призnanе Редакції, безперечно більше компетентне від думки пп. Шнурера і Мишуги. Та, розуміється, факт, що пан Мишуга перший раз в життю знайшовся в редакції без найменьшої редакційної практики не може виправдувати поміщування таких голосів тимбільше тоді, коли йому дано свободну руку у вояваню проти Епископату й тих, що при нім стоять. А раз пан Мишуга дозволив собі на такий крок, то хай не дивується, коли ми про такі способи журналістичної тактики схочемо поговорити окремо в дальшім перебігу поважної полеміки.

По однім повнім і однім частиннім признанню для п. Д-ра Мишуги вже випадає нам ствердити один факт, якому не можна дати ніякого признання. А саме, що п. Др. Мишуга, зачинаючи полеміку проти нашого Владики і тимсамим Церкви, яку Владика представляє—не признався, що він сам за всі довгі літа своєї діяльності в Америці не був і не є членом ніякої християнської Церкви. Стверджене сего факту має першорядне і принципіальне значіннє для переведення цілої полеміки. Всі священики наші без виїмку були такі толерантні, що за весь час урядовання тут п. Д-ра Мишуги в характері посла Галицького Уряду ніколи ні слівцем не попрікнули його за те, що він не належав літами до ніякої церкви. І не тільки не попрікнули, але скрізь і все підpirали, гостили в домах своїх і виріжняли в домах Божих, узглядняючи урядове становище п. Д-ра Мишуги й те, що колибі Він став був членом якоїсь нашої парохії, булиби проти нього і його праці виступили члени сект і інших церков. Але від часу, коли скінчилось збиране офіціальної Позички Національної Оборони Др. Мишуга також не вступає і по нинішній день не вступив до ніякої церкви як її член, хоч уже переконався рахунком, що буквально ніякої помочі не одержав від тоді на старий край від членів інших церков. Не вступив Др. Мишуга до ніякої парохії як член її, але агітував у справі нпр. обсаджування парохії у Філадельфії, агітував устно й писемно, критикуючи Владику нашої Церкви в Америці, до котрої не належить. Чи єсть у тім яканебудь консеквенція? Чи зробив так коли навіть простий чоловік, щоб удаватися до Влади церкви, до якої не належить і ставити вимоги? Чи прийшло таке хоч на думку робітникovi або селянинovi?

Кождий скаже, що ні.

Остро вела тут боротьбу проти нашої церкви части робітників наших, котрих переконали большевики, що Бога “напевно” нема і що церква “недобра” для “народа.” Але треба по правді признати, що ні оден з большевицьких робітників і агітаторів не поповнив такого нетакту, щоб, не будучи членом церкви, домагався від Епископа такої або інакшої обсади парохії або якої небудь іншої річи, а коли ні—то зачинав ізза того боротьбу проти Епископа.

І не можна оправдати Д-ра Мишугу тим, що мовляв він член церкви у старім краю. Бо весь народ наш, котрий тут живе, не прийшов сюди прецінь з поганських околиць але з таких, де були церкви і де він також до них належав.

А як би так кождий наш чоловік взяв собі тут приклад з Д-ра Мишуги, то чиж мав би тут наш народ хоч оден дім Божий?

І не можна Д-ра Мишугу оправдати тим, що він “інтелігентний і вчений,” а в церкві нашій сам “простий народ”. Бо так не єсть. А єсть уже в Шікагу цілий клуб нашої інтелігенції, котрий має поверх 30 членів, а котрого члени належать діяльно до церкви і не соромляться того, але гордяться тим чесним становищем своїм поруч народу свого. А є між ними люди неменьше грамотні, освічені і вчені ніж Др. Лука Мишуга. Такі інтелігенти є також у Детройті, в Філаделфії, Сент Луїс та в інших містах. І ні оден з тих добрих синів церкви нашої хоч разом з народом поносить тягарі її, не виступає проти Епископа нашого, але всі шанують Його як голову дієцезії й як патріота. Чи всі ті освічені люди меньше розумні або меньші патріоти від Д-ра Мишуги? Чи нема між тими інтелігентами й таких, котрі грубі гроші дали на Національну Позичку на перший поклик? Чи між ними й Епископом нашим єсть або було якесь непорозуміннє у церковних або національних справах? Не було й нема, а єсть повна, загально відома згода.

Всі церкви католицькі на еміграції мають окрему заповідь церковну, оперту на 10-ій главі, 7-ім уступі Євангелія св. Луки. Та заповідь церковна постановляє: Ти повинен постійно причинятися до удержання Церкви по можности своїй, бо без того Церква не могла б існувати. Хто той заповіди не сповняє, хоч може її сповнити, тому ніякий священик не сміє дати розгрішеня. Кождий обовязаний піддержувати постійно, то значить

як член, свою церкву і школу. (Гл. Приписи видані тут для католиків у справі шкіл, видані 18 і 19, ст. 52 і 53).

Пан Др. Лука Мишуга не сповняє тої церковної заповіди і не єсть членом нашої церкви. Але робить закиди і ставляє домаганя Епископови й Духовенству Церкви, до котрої не належить. Се річ нечувана й неможлива в ніякій дійсній суспільноти. А які се закиди і які домаганя, про се поговоримо в дальших статтях.

Наш Епископ, котрого Др. Мишуга хоче вчити “патріотизму,” не єсть сліпим фанатиком. Се чоловік освіти і науки, котрий знає і любить історію свого народу та знає і розуміє, що більшість нашого народу не-католицька. Але колиб сюди приїхав представник нашого православного уряду, сам православний з діда-прадіда, він з національних причин знайшовби щире підперте нашого католицького Епископа в урядових справах своїх і всего свого народу. Отож не на патріотизмі можна будувати закиди проти нашого Владики. А на чим ті закиди будується, побачимо.

По сім спокійнім, правдивім і справедливім ствердженню фактів важних для вияснення справи, перейдемо в дальших статтях до освітлення закидів, які Др. Мишуга робить нашему Владиці і тим, котрі при Нім стоять.

ЧИ МИ НАРІД РУСЬКИЙ ЧИ УКРАЇНСЬКИЙ?

ВІДПОВІДЬ ТИМ, КОТРІ НЕ МОЖУТЬ СЕГО ЗРОЗУМИТИ.

З приводу пресової полеміки, розпочатої Паном Д-ром Л. Мишугою під фірмою «Обєднання» дня 1 липня 1926 р., проти нашого Епископа у Злучених Державах Північної Америки.

I.

В 153. «Свободи» з 3. липня 1926. р. помістив спеціаліст від боротьби проти нашого Епископа і Церкви підписану допись, в котрій написано таке: «Я не можу ніяк зрозуміти, чому саме про нашу

греко-католицьку церкву мають писати «рутенська», а про греко-катол. єпископа Богачевського, що він «рутенський» єпископ. Яким способом може нас примусити Рим чи хто інший, називати себе інакше, як ми самі себе хочемо називати. Коли ми від робітника вимагаємо, щоб пильнував свого українського імені, то тим більше треба вимагати від єпископів, духовенства і церкви... — Таких голосів у «Свободі» містить спеціаліст від поборювання нашого Єпископа більше. І ні разу не пояснить читачам «Свободи» тої справи, хоч має обовязок се зробити, коли його дописувачі не розуміють сеї справи. Отож треба тут пояснити сю справу.

П.

На світі нема такого народу, котрий мавби велику і славну історію, а тільки одну назву за весь час історії. Для прикладу наведемо Греків, котрі називалися Елини, Danae, Греки. Жидів, котрі називалися Гебреї, Ізраїльтяне, Юдеї. Англійців, котрі сеї пори називаються Британцями й Англійцями і т. д. Навіть народи, які ніколи не тратили своєї державности, як напр. Німці, не тільки мали ріжні назви, але до сеї пори вони не в силі викорінити з ужиття обидливої для них назви «Німці», як неслучно називає їх цілий ряд народів. Бо Німці зовсім не німі, навпаки — вони мають мову дуже гарно вироблену. В їх мові можна лучше висказувати найглибші фільософічні поняття і всяку науку ніж у мові неодного з тих народів, котрі їх називають «Німцями». — Подібно мається річ з Турками, котрі також ніколи не тратили своєї держави, а котрі не годні викорінити між народами обидливої для них назви «Турки.» Бо слово «Турок» значить у Турецькій мові те, що в нашій мові «туман» або «дурак». Турки називають себе Османами. Але загальне ужите назви «Турки» так принялося у світі, що Османе й самі тої назви вживають. — Подібно мається річ з назвою «Татаре», котру ріжним монгольським племенам надали їх вороги (від оклику «та-та», якого ті племена вживали у бою). А потому ті племена приняли ту ворожу назву. Ні один з тих і багато інших могутніх колись і тепер народів не робить з приводу своєї назви роздору в своїм власнім нутрі. Бо роздор, роблений з такої причини, не приносить ніякого хісна, тільки на сміх перед чужими виставляє такий нарід, в якім із а того роблять роздор.

ІІІ.

Назва народу се річ дуже трівка. Вона навіть по зміні триває нераз багато соток літ, а часто взагалі не дається викорінити стара назва. Не можуть сего зробити навіть народи далеко могутніші від

нашого. Жиди мають у цілім світі пресу в своїх руках, банки, впливи і багацтва. Нема на світі міста, де не булоб жидівського редактора або банкира, нема більшої держави, де не булоб у парляменті жидівського посла. А прецінь вони не в силі — при всім своїм розумі і сприті — переперти того, щоб називали їх тою назвою, яка їм наймиліща. А між нами єсть такі пани, котрі кажуть, що се ми годні зробити і то скоро. Тож і ще недавно ми самі називали себе не Українцями, тільки Русинами (по латинськи: «Рутені»). Тож кождий з нас памятає се. І деж можливо в такім короткім часі, доконати того, чого далеко могутніщі, культурніші й розумніші народи не годні доконати. Коли народ не розуміє сего, то за се годі на нього складати вину. Але коли люде, що беруться вчити народ і редагувати для нього газети, кажуть, що також не розуміють, — то вони або говорять неправду, або коли справді не розуміють сеї справи, то повинні бодай сидіти тихо і не робити заколоту.

IV.

Назва «Русь» се стара, питоменна назва нашої землі і нашого народу. В науці нема ще згоди що до питання, відки взялася та назва і що вона значить. Се тільки знає наука, що насамперед назва «Русь» відносилася до київської землі. Довго — довго коли хто в нашій Галичині говорив «Я іду на Русь», то се значило, що він йде до Київа. А коли хто з Київа їхав до Галичини, то не казав, що «їде на Русь». В Київі було жерело тої нашої назви. Рознеслася й поширилася та назва на ріжні племена, з котрих повстав наш народ. Доконала сего великого діла наша державна Княжа Династія (родина) Руриковичів про помочи своїх військ, кріпостей, церкви і всого державного апарату. Поки сягнула сила тої нашої державної Династії, доти сягнула й назва «Русь». Слово «Росія», уроблене з нашого старого імені «Русь». Але се нове слово. Воно вперше з'явилось в нових часах, в рік по відкриттю Америки Колюмбом (1493) у приложеню до Московії: Протягом віків повстали аж три руські народи: 1) наш, 2) білоруський і 3) московський. Кождий з тих народів має тепер звичаєве право до назви «Русь», а наш народ має перше і найстарше право до тої почесної назви. Почесна та назва тому, бо в часі, коли наша перша держава мала се імя, належали ми до наймогутнійших народів світа. Наші війська стояли тоді на заході аж коло Прешбурга (Братислави) а на сході аж під Кавказом. Під тою назвою полки нашого князя Романа Данилового сина (котрий називався таксамо як батько Данила) стояли залогою у віденськім «бургу», де резидував Роман як володар Австрії. Під тою назвою знов нас цілий світ як культурний народ. Тому нема ніякої

ні причини, ні можности виректися тої нашої почесної, старої назви. А хто думає, що тої назви треба і можна зовсім «виречися», — той не має поняття про історію Українського народу хочби удавав не знати якого «інтелігента». Поки жити ме наш нарід, він ніколи не зречеться своєї назви «Русь», бо ся назва для нас таксамо почесна як для Англійців «Грейт Брітен», як для Жидів «Гебреї», як для Греків «Еліни.»

V.

А відкиж взялася назва «Україна» і що з нею робити і на що нам її?

Назва «Україна» молодша від назви «Русь». Вона появляється в літописі в 12 століттю. Потому була вона дуже рідко згадувана й появляється в ужиттю аж за козаччини. Назва ся потрібна нам для відріжнення нашого народу від двох інших руських народів. Однаке се зовсім не значить, щоб ми мали вирікатися назви «Русь», зовсім таксамо, як не можемо виречися назви «Словяне». Бо ми і Українці і Русь і Словяне.

Назва «Українці» се наша назва сучасна й боєва. Назва «Русини» се наша назва стара й святочна. Такі двоякі назви мають всі славнійші й більші народи, котрі мають велику історію. І тому коли хто питает: «Чи ми нарід український чи руський», то се таксамо «мудре» питаннє, якби хто питав: «Чи огонь червоний чи горячий?» Бо огонь і червоний і горячий. Словом — назви «Русь», «руський» ми не тільки не можемо вирікатися, але й не съміємо. І та назва буде, поки жити буде наш нарід, бо та назва нам належиться.

Назви «руський» напрасно вирікатися не тільки нерозумно, але і шкідливо. Чому? Бо деякі наші племена і то дуже цінні для нас, як Лемки і прикарпатські Русини, котрі найскорше попали під чужу владу і гнет, держаться старої назви «Русь» як найдорожшого спадку нашого. І мають рацію: бо то дороге імя вратувало їх головно від потоненя і смерти в чужім ярмі. Коли жби ми нерозважно виреклися того імені, котре їм помогло пережити більше ніж тисяч літну тяжку неволю, — тоді вони виречуться звязку з нами. В той спосіб ми самі нерозумно викликалиб сепаратизм (роздор) в одностайнім тілі нашого народу. А сего не робить ніякий розумний нарід. Задля збереженя при нас тих цінних племен наших, котрі становлять нашу передну сторожу в боротьбі проти напираючих на нас західних сусідів, — ми мусимо дуже делікатно відноситися до їх найглибше наболілого питання. І на їх питання, чи ми руський нарід, ми мусимо відповідати їм по правді і по широти з пошаною до їх і нашого імені: «Так! Ми нарід руський, такий сам, як і Ви. Але задля лучшого опору проти Москви, котра хоче панувати над

нами, вживаемо і мусимо вживати також нашого імени Українського. Зрозумійте нас, братя, як ми розуміємо вас і пошануйте сю новіщу назву нашу так, як ми шануємо вашу і нашу назву стару і святочну».

— Се есть одиноко можливе становище наше, без котрого буде у нас певний сепаратизм. А сепаратизм для народу се те саме, що розколене живого дерева громом. Нарід роздертий сепаратизмом мусить загинути. Хто того не розуміє, або розуміє але задля допіканя Епископови Богачевському удає, що не розуміє, — той не робить добре, тільки зло.

До якої міри важне есть для нашого народу задержане також нашого руського імени, побачать читачі з цінного інтервю нашого прикарпатського Владики Преосвященого Няраді (котрий напевно не есть меншим патріотом від п. Мишуги, хочби тому, що вже кілька десять літ працює без закиду між народом нашим.)

Назва народу подібна до квіту дерева. Є дерева з квітом одного кольору а є дерева з квітом двох і більше кольорів. Повільним і уважним плеканем можна в потребі уодностайнити квіт дерева. Але хто хотівби напрасно здерти з дерева ту частинку його квіту, котра має інакший кольор, ніж той, якого він скоро хоче, — той очевидно пошкодить дереву й ніяких овочів не діждеться, тільки діждеться знищення, бо сам робить його. Хто роздумає докладно і розважно всі аргументи в тій справі, тому стане ясно, яке шкідливе баламутство викрикають ті інтелігенти наші, котрі для докученя Епископови нашему домагаються, щоб він за свого життя змінив те, що творилося віками і чого взагалі не можна змінити так, як вони кажуть. Не можна вже тому, що Епископ Богачевський належить разом з цілою нашою дієцією до всеї нашої церкви і Він сам оден не може, навіть якби се було можливе, переводити напрасно зміни без цілої церкви. Чи нпр. Др. Мишуга, котрий був послом у Вашінтоні грубо довше ніж наш Епископ есть на своїм уряді, постарається у вашінтонського уряду о зміну, ізза якої ведеться така агітація проти Епископа? Таж Др. Мишуга — твердимо се напевно — не був у тій справі ні разу в уряді вашінтонськім, не зробив ні одного кроку в тій цілі. Тому повинен тепер у «Свободі» не допускати таких дописей проти Епископа, але коли прийде така допись, то пояснити, що такі річи як зміна назви цілого народу не переводиться ні за рік, ні за два, ні за десять літ, що се часом триває сотки літ а часом взагалі не дастесь зробити. Повинен так пояснити народови тим більше, що Епископ наш щирий Українець і скорше був Українським діячем від п. Дра. Мигуги і нігде не робить нічого злого проти української справи а робить добре і хотівби уодностайнення нашої сучасної назви і ніде не забороняє відповідно змінити надписів на церквах. Але не есть річ Е-

піскопа ходити по чужих редакціях і говорити, щоб писали про нас так а не інакше. Се вже далеко скорше можна закинути власне Дрови Мишузі, що за весь час свого пословання і за свого урядовання в «Обєднаню» і тепер за свого редакторства у «Свободі» не зробив того, що містить у формі закиду проти Епископа. Атже зміна назви народу се річ політична, а не релігійна. І як нерозумно булоб робити Дрови Мишузі закиди, чому він не відправляє Богослужень у Нью-Йорку й Філаделфії, — так нерозумно єсть містити дописі проти Епископа з домаганнями, щоб Епископ «усунув» назву «руський» з чужої преси, бо се мовляв «баламутство.» Тимчасом се баламутство єсть лише у головах таких свіженьких редакторів як п. Мишуга.

«Усунене» назви «руський» для означення нашого народу з чужої преси взагалі неможливе, поки зміна назви не перейде бодай через пять законодатніх тіл в Європі й Америці. Під сю пору требаб сю зміну перевести через парламенти 1) Чехословаччини, 2) Польщі, 3) Злучених Держав Північної Америки. 4) Канади і 5) через Апостольську Столицю (котра від багато соток літ привикла до уживання латинської назви «Рутені»), не кажучи вже про ріжні стейти, де також треба окремих заходів. Яким же способом все те в цілім світі мавби «зробити» сам оден Епископ Богачевський, коли не міг сего зробити Вп. п. посол Мишуга? Коли сего без поясненя не розуміє робітник, то се можна зрозуміти, робітник не має ніяких іспитів з науки права. Але коли сего не розуміє п. Др. Мишуга, котрий щоби стати доктором права, мусів перейти аж шість правничих іспитів, — то се дійсно дивно. І хто ж властиво має знати та народови пояснити безвиглядне під сю пору питаннє зміни нашої назви, як не доктор права тай ще до того б. державний посол? Та здається, що у нас дійде до того, що робітники чорнороби, порозумівши справу, зачнуть її колись пояснювати у пресі і на вічах їх докторови і вашінтонському послові. Дійде до того напевно, бо наш народ робучий має свою природну інтелігенцію і не єсть такий напасний, як деякі панове інтеліенти, тільки вирозумілій. А ми від себе впевняємо той народ, що Епископ наш не робить ніяких перешкод у потрібнім спопуляризованю назви «Україна» тільки всіми способами помагає тому ділу в відповідний для него спосіб і час.

Так виглядає уаргументована правда у справі нашого національного імені і становища нашого Епископату до тої справи.

А ЯК СЕ НАЗВАТИ?

I.

✓ Вже рік минув на Великодні Свята, як др. Лука Мишуга єсть Епископа, Преосвященого Константина.

Та є в життю людини і такі хвилі, коли навіть найлютійший ворог здавлює в собі супроти другого свою ненависть, свій глум і свій насміх. Бо всі люди відчувають, що життє людське се несennе тягару по якімсь дивнім пасмі часу і терпіння. І тому коли сусід смертельно посвариться з сусідом або навіть брат з братом, а один з них нпр. віддає дочку за між, — то в такий день не проявляється вороговання. Бо се інтимне „свято людини”. До таких свят належать і інші подібні людські торжества як річниці, імянини, уродини і т. п. Се ті дрібонькі хвилини людської особистої злуди-солодости, се ті уяні каплини меду серед озера життєвої гіркости, котрих не каламутить звичайно навіть ключник вязневи, навіть лихвар довжникови свому. На те нема ніяких учених параграфів ні приписів. Але се заховують від непамятних часів люди всіх культурних і некультурних народів:

II.

Має такі „хвилі людини” також Епископ. А що Епископ своєї семї не має, отож такі хвилі обходить Він у кругі своєї прибраної семї. А прибрана семя Епископа се ті сироти, які Він при помочи Сестер- Монахинь виховує, якими журиться і за яких дбає ціле життє своє, даючи приклад любови до сиріт всім людям, чужим і своїм, близьким і далеким. Так робить кождий правдивий Епископ. Так робить і наш. Отож послухайте, люди добрі, який насміх зробила злобна рука українського „файтера” з імянин Вашого Епископа, з Ваших Сестер- Монахинь і з Ваших Сиріт.

III.

У 133. ч. „Свободи” поміщено „допись” під заголовком: „Чайнамен імя рек: Константин”. А в тій дописи напечатали таке: “В монастири сестер Василіянок святкували імянини гр. кат. епископа Константина Богачевського... При кінци свята підійшла до епископа мала сирітка і передала посвідку на 5. долярів, які мали зложити наші бідні сироти з українського сиротинця як жертву на католицьку місію в Китаю. За тих 5. дол.

купили в Китаю малого китайського поганського хлопчика, якого охрестили іменем Константина на вічну пам'ять про епископа Константина Богачевського... Є кому давати гроші на катол. місію в Китаю і не треба аж нашим сиротам сушити собі тою справою голову. А коли сироти а зглядно їх настоятелі такі вже благородні, то хайби вчили наших сиріт складати центи на наш поневолений рідний край, на наших сиріт в краю, що під плотом тиняються, на наших інвалідів, що ходять без рук і ніг (дослівно: ходять без ніг — Ред.) або на наших політичних вязнів....”

Така “наука” для Епископа, Сестер і сиріт тягнеться в тій дописі ще на пів шпальти, розуміється з відповідною заявою про “Обєднане” і з таким за кінченем: “Коли ж вони (сироти) зложили на те, щоб чайнемена (Китайця) охрестили Константином, то таким поведенем може бути, що зворушили владику, але українського серця ніколи”.

Допись ту підписано таємним криptonіом і додано, що вона писана в Філаделфії.

IV.

Неоден досвідчений чоловік зараз вискаже сумнів, чи се допись, — чи може написав той архітвір людськости і людства якийсь початковий “редактор” та взапалі, звичайне властивім термінующим на редакторів, забув, що люде без ніг не ходять. Але сумнів ще не доказ. Отож признаїмо, що се справді допись. Хтож її міг помістити? В редакції “Свободи” працюють: шеф і два співробітники — п. Др. Л. Мишуга і оден надніпрянець. Майже напевно можна припустити, що останній не помістив її, бо він уроджений православний з Великої України. Та уроджені православні зовсім таксамо як уроджені протестанти в 99 випадках на 100 виказують все великий такт сути проти католицьких духовних (якраз недавно бачили ми всі дуже тактовне поведене протестантської Америки та її уряду сути проти католицького духовенства, яке зіхалося на Євхаристичний Конгрес). Шеф “Свободи” до приходу до “Свободи” п. Мишуги не провадив систематичної боротьби проти нашого Епископату. Але приймім, що власне ті два панове хотіли помістити ту допись. То чи булиб вони її помістили, якби так п. Др. Мишуга сказав їм таке:

“Не містіть тої дописі з отсих причин: Я знаю Філаделфію і сиротинець, бо я при тій самій улиці літами сидів і бачив на

свої очі, як наші сироти що дня йшли до церкви довгими рядами. Нема в Філаделфії людини, котра не знала би, що наш народ складається на ті сироти. Але що їх єсть багато, отож не легко нашим людям удержати їх. Тому чужі люди, католики, Американці, Айриші, Німці складаються також на ті наші сироти. Отож Сестри мусять з тими чужими добродіями удержувати зносини. А тим чужим людям, хоч вони також мають своїх сиріт, дуже лежить на серци навертане поганських дітей на християнську віру. Отож Сестри наші розумно зробили, що бідною пяткою зложили маленький доказ, що і їм залежить на тім самім, що й тим добродіям наших сиріт. Зложили сей доказ в імя віри своєї та солідарності в католицькій вірі. З іншими культурними організаціями католиків. А вже Епископ, хоч я з ним воюю, тут в нічім не винен, бо прецінь наперед ніхто не каже, яку на імянини зробить комусь несподіванку. Тому Епископ навіть не міг знати про те, що за несподіванку йому зроблять”.

Але припустім, що ті два товариші праці п. Мишуги мають таке тверде серце, що таки хотіли помістит идопись. То чи не уступили вони, якби п. Др. Мишуга додавби був: — “Не містіть сего ще й тому, що всі подумають, що се я помістив, бо я від року в боротьбі з Епископом. А се справа з сиротами, на котрих я за весь час навіть для прикладу не дав ні цента, ні не помог нічим Сестрам, котрі працюють також на сиріт. А, як знаєте, були часи, що я і то добре гроші місячної платні*) брав зі збираних між нашим народом грошей як посол. Тай потому не так зле мені тут було. А робітник має 20 дол. пейди і дає на сиріт. Отож як тепер таке помістимо проти Сестер і проти сиріт і проти Епископа і всі скажуть, що я в редакції був, то з яким лицем виступати мені потому між нашими людьми у справі яких небудь збрірок?

А до того всого прецінь не випадає ізза сирітської пятки робити гармідер власне “Свободі”, котра не 5 дол., але 7,000 дол., сирітських грошей мусіла виплатити Січинському ізза не-потрібної лайки й образи. І якже се буде виглядати? А ще дотого якраз у тім сиротинци Сестри наші удержануть також сиріт по членах “Укр. Народного Союза”, котрий на той сироти-

---

*) Про відповідну платню для кожного працівника напишемо окрему статтю, оцінюючи архітвір критики п. Др. Грицая, духовного брата п. Др. Мишуги. Тут за-значимо лише, що глупо єсть ревіти проти належного винагородження робітника, все одно чи він інтелігент, чи ні.

нець нічого не дає. А “Провидінє” дає що року по 600 долярів. От лишім ту допись!”

Річ ясна, що якби так був сказав Др. Мишуга, то хочби які тверді серця мали його противники в дискусії, то таки уступилиб. А чи Др. Мишуга сказав се? А як доктор права він мусить знати, що також мовчанем можна зробити зло діло тоді, коли треба говорити.

V.

Др. Мишуга, котрий літами “займався” гуманітарними справами, певно мусів цікавитися й сиротинцем у Філаделфії, маючи його на очах. І певно знає, що відчужих людей одержує сей наш сиротинець пересічно коло 40 дол. що дня (не рахуючи неділь і свят), бо з помічю від наших сей сиротинець не мігби встояти. І певно знає, що Сестри тяжко працюють на удержані себе і сиріт, що роблять самі у друкарні й на фармі, хоч є між ними й уроджені тут дівчата, що покінчили високі школи і до такої роботи не привикли. І по щож Др. Мишуга допустив до поміщення такої критики на них? І щож йому завинили ті Сестри тай ті сироти? І на щож він так їх критикує? Чи Др. Мишуга справді лучше розуміється не тільки від Епископа, як управляти дієцезією тай ким обсаджувати парохії але і лучче від Управи Сиротинця як виховувати сиріт? Не тільки наш Епископ Богачевський, але буквально кождий Епископ, який приглянувся виховуваню сиріт у філаделфійськім сиротинци аж до Преосвященого Нярадія включно — всі ті компетентні люде висказалися, що під кождим оглядом добре єсть там виховане наших сиріт. А пан Мишуга містять у “Свободі” допись в котрій критикують Сестер! За що? Бо пять долярів не післили йому до “Обєднання”!

Що се “властиво єсть? В дальших статях ми викажемо докладніще, що се за диво й де коріннє його і яке насіннє його. А тут замітимо загально: Пан Др. Мишуга се тільки викладник, тільки цайгер(вказівник) страшного в наслідках, розвального руху, який захопив часть інтелігенції й півінтелігенції нашої. Тут не в його особі річ і не проти особи його ми виступаємо. Тутходить о певний рух хаосу, який презентує п. Др. Мишуга. Се рух без програми і без голови. Бо нікого над собою не признає п. Мишуга, тільки “свій власний розум”, або загальні фрази, як “край”, “народ”, — але кого саме він слухає, він не каже. І так робять всі “борці” проти нашого Епископату і церкви: кождий з них “найвисший”. Сей рух подібний до всяких

иньших руйнуючих “ізмів”. На його означене прийметься назава “мишугізм”, бо п. Др. Мишуга найбільше завзятий між усіми тими хаотиками, котрі воюють проти гієрархії й церковної влади. Сей рух очевидно не дійде до свого вершка і кінця за життя теперішнього Владики. Сей рух осягне свійвершок після всякої правдоподібності аж за третього Владики або й пізнійше. Сей, що тепер тут живе, має підірване тюрмами здоров'я а ще до того робить за часті і за тяжкі для нього подорожі в церковних справах. Тому ледви чи дуже довго буде можна Його “критикувати”. А коли Він подякує і за “критику” і за хліб і за сіль і у звичайні дні і в імянини, — тоді Апостольська Столиця знов вибере і висвятить для нас найліпшого з найліпших. І не мине 12 місяців, як третий раз бухне ненависть і втретє заревуть проти третього Владики: “Мали ми двох Владиків, освічених побожних, справедливих, для сиріт милостивих. А сей третий має в собі всі гріхи головні: Гордість, лакімство, нечистоту, зависть, обжирство і пиянство, гнів і лінівство! Тай ще до того має восьмий гріх головний, який “у Римі забули дописати”: цілковитий брак серця! І ні трохи “не дбає” за “народ”! А ми розпяти себе дамо за “народ”. Бо ми любимо народ, а Епископ не любить!”

Се не єсть ніяке пророцтво, бо се математично й експериментально певна річ, що власне так буде. Хто знає спосіб думання деяких панів, що спеціялізуються на життю з любови до “народа”, той знає, що се, що ми тут пишемо, — чиста правда. А хто не вірить, що власне так буде, як ми пишемо, той нехай добре сковає собі се число “Америки” в куферку і нехай прочитає собі його тоді, як наші пани зачнуть нападати на третього Владику. Не минуло 12 місяців, як зачали нападати на першого. Не минуло 12 місяців, як зачали нападати на другого. Не мине 12 місяців, як зачнуть нападати на третього. А напасть їх буде щораз то лютійша, бо все, що засівається, мусить давати щораз більші “плоди” — по закону природи, що одно зерно дає багато зерен. А гіркі будуть ті зерна, коли завчасу не знайдуться руки, щоб випололи їх.

І в ім'я таких нападів партія “мишугістів” критикує нашого Владику тай валить нашого редактора, котрий обороняє Владику. Валить гірше ніж партія комуністів. Валіть, Панове і руйнуйте! Наслідки побачите колись самі.

ПРОСИНОДАЛЬНІ ОТЦІ З ДЖЕРЗИ СІТІ

I.

Аж тепер наша Церква може бути спокійна. Чому? Бо виступили в її обороні Просинодальні Отці.

Що за Просинодальні Отці?

Тож то й є, що ми самі того не знаєм. І власне тому запитали ми рівночасно тут присутніх двох Владиків наших. Питали ми так:

“Може Преосвящені знають, що се за Просинодальні Отці, про котрих мишугісти ширять вісти, що ті Отці звернулися до них з просьбою, щоб “Обєднанє” і “Свобода” буцімто взяли в оборону гр. католицьку Церкву перед Римом.” Владики подумали й кажуть:

“Ми разом маємо вже коло пів століття священичої служби за собою. Знаємо про Писателів Церкви, про Учителів Церкви, про Отців Церкви, про Екзамінаторів, — але про ніяких Просинодальних Отців ми ще не чули. Таких Отців взагалі нема”.

А тут пускають вісти, що в “Обєднаню” навіть листи мають від Просинодальних Отців, щоб боронити католицьку церкву! Перед ким? Перед Римом! Такого дива ще не було. Пригадує воно хіба ті “Листи з неба”, котрі перед війною ширили спекулянти в деяких наших темних селах. Ті листи треба було після повіря 7 разів переписати і другим “забезпурно” роздати, а самому за пазухою оден такий лист держати, щоби грім не вдарив. Але спекулянти у старім краю бодай показували ті листи людям. А наші мишугісти не показують, тільки кажуть, що мають. І на тій “підставі” Церкву перед Епископом обороняють...! А як обороняють? “Аргументами”.... Так і сплять ними, мов борошном” і горошком. Ось вони — на пять шпальт довгі і широкі:

II.

Оден з найліпших “аргументів” Просинодальних Отців з Джерзи Сіті (бо інакших ніде нема) виглядає дослівно так: “Читаючи його (редактора “Америки”) напасти, так і могли би виглядати, що тут нема ніякої справи, а лише особи”.

Се речене граматично так прекрасно збудоване, що пригадує знаменитий приклад, даваний дітям у першій класі, щоб

на ціле життє запамятали собі, як не вільно писати. Той приклад звучить так: “Їduчи саньми кусав нас вовк”. Виходить така чудасія, що 1) вовк має сани, 2) іде тими саньми і 3) кусає невинних людей, котрі йдуть собі сараки нікого не чіпаючи. А тепер скажіть, Просинодальні Отці з Джерзи Сіті, чи маючи “дискутантів”, що так прекрасно пишуть, — можна ними не займатися “особисто”? Ми не дивуємося шефови “Свободи”, коли він читав і перепустив такі “нюанси” нашої мови у “Свободі”. А не дивуємося тому, що він дуже молоденьким хлопцем виїхав з краю і мав час за багато літ призабити українську мову. Не дуже дивуємося і другому співробітнику “Свободи” (коли він читав і пропустив се). Бо він взагалі не мав що багато забувати з української граматики з тої причини, що виріс в Росії й не був ні одної днини в українській школі. Не дивуємося й менеджерови “Свободи”, що згодився на приняття редактора, котрий ніколи в редакції не був, і платить їому по 260 дол. місячно. Бо за се, що порядно платить, тільки на похвалу заслугує разом з цілою Екзекутивою. Але сильно дивуємося ВП. Пану Дрови Луці Мишузі, котрий скінчив українську академічну гімназію у Львові — і так сарака по українськи знає! Тай з таким знанням нашої мови мусів бідолаха взяти місце співредактора днівника! Одинокого нашого дневника на свободі.

III.

А тепер приглянемося самому “мерітум” (ядрови) сего закиду Просинодальних Отців з Джерзи Сіті. Вони ширять тепер “культ” покійного Івана Франка. Хто не пригадує собі надзвичайно острої не тільки річевої але й особистої полеміки Покійного Франка нпр. з Михайлом Павликом прозою а з Остапом Луцьким поезією. Отож виходить таке, що п. Др. Мишуга 1) або не знають творів Франка, 2) або уважають себе мудрійшим і тому осуджують особисту полеміку і послідовно проголосять колись свій власний культ.

Прикладів особистої полеміки безліч — не тільки в нашій літературі і письменстві. Хто не знає нпр. особистих полемік Маркса? Або особистих полемік Мерінга, історика німецької соціалдемократії? Або Ляссала, Лібкнехта і т. и.? Хто не знає величезної особистої полеміки, яку англійські учени вели (і ще ведуть) проти Шекспіра — навіть по його смерти, закидаючи що всі “т. зв”. Шекспирові твори се плягіят, крадіж (хоч се

очевидно сильно переборщений закид). Чи не чули Просинодальні Отці бодай про дуже голосну особисту полеміку польських критиків проти польського письменника Сенкевича? Таж та полеміка відбувалася вже за памяти Просинодальних Отців. Навіть в астрономічний полеміці не все можна уникнути “Особистих” справ: нпр. коли треба прослідити, чи вчений астроном, котрий на публичний кошт їхав обсервувати рідке затмінне сонця на високу гору, не спізнився тому, що вибрався з нареченою, замість їхати як найскорше самому. А щож доперва говорити про полеміку в справах політичних суспільних і т. п.! Чи п. Мишуга як доктор прав не розуміє того, що колиби хтось цілу молодість грав нпр. у цимбали ніякої праці політичної за собою не має, в ніякій партії ніякої ролі не грав, — а потому нагло і несподівано схотівби “диктувати” всю “політику” й публичну мораль, — то не вільно йому пригадати того, що він робив? Ні, Пане Докторе і Просинодальний Отче! Наука вже давно устійнила, як оцінювати публичні виступи діячів. Професор університету Антін Шенбах (чи чували Ви про нього, Пане Доктор? ану скажіть?) вчить, що для оцінки діяча треба прослідити ціле його життє і всі його обставини аж до найменьших дрібниць, нпр. до того, чи даний діяч носив черевики звичайні, чорні чи жовтенькі й пасовані. Бо нераз по такій “дрібниці” на нозі можна пізнати скоріше пустку в голові, ніж по 10 “палких” промовах. Словом—публичний діяч не сміє кричати, щоб його “Особисто” не чіпали. Але він має право позивати, коли його зачіплено проти законно. Подумайте, Просинодальний Отче, чи можна б оцінити Вашу ненависну напасть на Епископа, якби люди не знали її початку і причини у Філаделфії?

Та п. Мишуга недобрі ізза особистої згадки про себе не з “принципу” (бо який тут принцип?), тільки тому, що лучше буlob для них, якби люде казали: “Чи ви бачили, що “Свобода” пише?” А так будуть говорити: “Чи ви знаєте, хто в “Свободі” пише? “І тоді звернуть увагу на особу п. Мишуги, котрий абсолютно ніякої ролі в життю нашої суспільності не грав. Ось чому він такий лютий. А чого йому так дозволяють “писати” інші, присутні там люде, дійсно важко розібрati.

IV.

А тепер придивімся, які закиди підносять Просинодальні Отці під проводом п. дра. Мишуги.

З хаосу пустих і довгих шпальт полемічної статті в 163 ч. “Свободи” і слідуючій можна вибрати такі конкретні закиди Просинодальних Полемістів проти нашого Епископа:

В інтересі — пишуть — Поляків лежало, щоб на становище Епископа “підобрati” такого чоловіка, щоб Українцям з нього було тілько користі, що з торічного снігу. В тій цілі зроблено нечувану в цілій католицькій Церкви річ, бо розділено в одній державі одну Епархію одного народу на дві часті... Відтак взялися до обсадження сього становища зі справді єзуїтською хитрістю. Якби були вибрали отвертого і явного прихильника польського панування над українським народом і українською церквою, то сей обуривби всю церкву проти себе і тим самим унеможлививби повернене української католицької церкви в Америці на Службу Полякам. Місто (має бути: замість, Пане Докторе) вибирати такого чоловіка, вибрано на становище Епископа для Галицьких уніятів... Константина Богачевського. Так пишуть у “Свободі”. Точно так як Гундяк. Але Гундякови ніхто не дивується, бо 1) його органу не удержануть своїми датками члени католики так як “Свободу”, 2) бо конвенція його партії не єсть противна напастам на католицьких Епископів.

Не багато на сей “пункт” треба відповідати, щоб виказати всю лож твердженя напасної статті “Свободи”. Небагато тому, бо нема тут ні одного робітника, котрий не знавби, що Поляки мають у Злучених Державах Північної Америки поверх 3. міліони емігрантів католиків, що мають майже в кождім місті, де живуть, по кілька церков придатних на катедри, що мають в однім Шікагу 50 парохій і костелів з високими школами, прекрасними шпиталями й університетом та — в тім однім місті, більше вірних, ніж Українці в цілій Америці. І знає кождий робітник, що мимо того всого Поляки не годні в Римі узискати для себе ні одного Епископа свого! А для нас — так баламутять народ наші паничі, ”переперли“ Поляки аж двох Епископів! Навіть дитина сміялася з такої байочки, що в очі бє свою ненавистю яка засліпює того, хто се писав.

А по друге, чи то Поляки викликали вже за покійного Епископа Сотера ворожнечу між обома відломами нашого народу, що власне й було підставою двох Епархій. А коли так, то чи й тепер Поляки не спонукали Просинодальних Отців, робити роздор між галицькими Українцями, щоб і їм ще двох Епископів дати? Скажіть Просинодальні Отці, що маєте та-

ємничі листи і архіви в Джерзи Сіти, чи Покійного Сотера наслали Поляки? А деж докази?

V.

А щож п. Др. Мишуга сказав би, якби ми поставали таксамісько нагі твердженя про нього: Пан Др. Мишуга від якогось часу має завданнє в інтересі червоної окупантки, большевицької Москви сповняти вертільницьку службу в українських організаціях в Америці. Видно се по тім, що коли дня 1. вересня 1925 р. його шеф п. Петрушевич проголосив ноту до Ліги Народів, що зрікається Галичини на користь большевиків, — п. Др. Мишуга не повідомив своєї суспільності до сеї пори, що складає мандат посла, одержаний від того чоловіка, котрий перед всіми народами признав окупантам право до галицької землі. Харковська преса принесла вісти, що п. Петрушевич пересиджує в передпокоях большевицького посла Крестінського. А перша вимога большевиків для кожного, хто з ними хоче бути у звязку, єсть: розвалюй церкву. Чиж не бачимо, що другий посол п. Петрушевича, учитель Карманський у Бразилії, таксамо як п. Др. Мишуга в небувало зайлій спосіб валить там церкву? Чиж не бачимо, як третій агент п. Петрушевича Др. Грицай в небувалий навіть у нас спосіб накидається на тих, що стали в обороні церкви? А що Чічерін ще з графом Скшиńskим порозумілися у Варшаві в справі приязних взаємин большевицької Росії й Польщі на кошт окупованих земель українського народу, — отож чи не спілка се? І чи на основі всіх тих фактів п. Др. Мишуга не служать тій спілці проти свого власного народу? Чи не були п. Доктор Мишуга недавно в Польщі, коли їздили відси до Карльсбаду? Чи можна припустити, що польська поліція не зауважала п. Др. Мишуги, як ходили свободно по Львові й були по каварнях? Чи увязнила вона п. Др. Мишугу хоч на одну годину на границі? Прецінь Поляки увязнили Ексцеленцію Митрополита на границі, а п. Дра. Мишугу пустили. А наш Епископ сидів довгі часи в польських тюрмах. а п. Др. Мишуга ходив свободно по Львові й ніхто його не чіпав. То Епископ на польській службі а п. Др. Мишуга служать “з любови” українському народови і з любови до него розбивають Церкву? Щож п. Др. Мишуга сказалиб на такі твердження, коли їх газета така сміла у своїх твердженнях про підставлене Поляками? А головно чому п. Др. Мишуга до сеї пори не зреクリся прилюдно свого посольства від п. Петрушевича? І за

чиї гроші видає шеф п. Мишуги в Берліні свій нікому непотрібний орган, коли з краю не діставав ніколи і тепер не дістає ні цента? Чи замість кидати на Епископа очевидну неправду, не булоби більше вказаним, вияснити всі ті питання, та оповістити, що п. Др. Мишуга вже не галицький посол, бо п. Петрушевич признав Галичину большевикам. І тому п. Др. Мишуга якби доконче хотів бути з його рамени дальнє “послом”, то мусівби бути вже большевицьким. Треба, Пане После, наперед своє становище вияснити перед людьми, коли хочете взятися до валеня Епископа і Церкви. А на видуманих листах видуманих Просинодальних Отців не можна опиратися, Пане После. Ібо на кождім вічу і на кождім засіданю має право запитати Вас кождий робітник: “А покажіть но Пане После ті просинодальні Листи!” Тут не поможе вереск про “клевету”, “гадину” і т. п. докази шевської пасії — тільки покажіть докази на те, що виписуєте на Епископа і на інших.

VI.

Дальший закид мишугістів, що наш Епископ держить акти й канцелярію Дієцезії в найбільшім порядку, се — дійсно тяжкий закид. Тяжшого закиду розуміється в очах хаотика, взагалі нема. Сей закид вповні признаємо. І додаємо, що з тих упорядкованих актів може ще не одну несподівану річ у своїм часі побачити в друку Вп. Пан Посол про себе і про своїх приятелів.

VII.

Зате неправдивий єсть закид, що Епископ “наняв” Дра. Назарука. Поминаємо несмачність вислову українського джентельмена, котрий рівночасно подвійно “наймався”, бо і в “Свободі” і в “Обєднаню”. Поминаємо се і твердимо: Дра Назарука наняла організація “Провидінне” для редактування її органу, який навіть не єсть органом Епископа, що п. Др. Мишуга, котрий довго сидів у Філаделфії, добре знає. А пише зовсім інакше. Правдою єсть, що Епископ радо згодився на прихід до “Америки” дра Назарука, хоч знов, що він замолоду поборював Духовенство. А радо згодився тому, бо Др Назарук помирився з церквою ще як нікому не снилося, що в “Америці” взагалі можливі які небудь зміни, що добре знає п. Мишуга, котрий тут сидів. Др. Назарук зложив докази свого помирення з Церквою вже в “Січи” разом з шікаговськими визначними людьми ума і праці. І се вповні відповідає засадам Церкви, ра-

дуватися з повороту до неї синів її. Подібно радувалася наша Церква, коли покійний Павлик помирився з нею і так само радувалася, якби се зробив п. Др. Мишуга. І не написав др. Назарук за 26 літ своєї праці ніякої неправди. У своїх споминах “Рік на Великій Україні” спокійно оцінив діяльність урядів і осіб, з котрими розходився і навіть Петлюру. (Гл. ст. 188—196, де оцінені всі члени Директорії). Не закинув і Дрови Петрушевичови нічого кромі фактів, які кождий діяч обовязаний зкинути. А що п. Др. Мишуга з “любови” до церкви й Епископа перестерігає їх, се кожному зрозуміло. Про підхлібства — п. Др. Мишуга свідомо минаються з правою.

•

VIII.

Коли наш Епископ зробив недобре, що дав свободну руку у святкованю свят після старого або нового календаря, — то чи не моглиб Просинодальні Отці подати “ліпший” плян? Таж преса єсть на те, щоб члено й укладно пропагувала поступ. А кілько ж статей помістила досі “Свобода” для популяризації пекучої справи зміни календаря? Зле єсть держатися старого, зле нового, зле дати свободну руку, — отже що добре, Просинодальні Отці? Вічна напасть добра?

Чи наш Владика “малий чоловік”, а п. Др. Луць Мишуга великий чоловік, се доперва покажеться тоді, як обидва замкнуть очі й можна буде оцінити вислід їх праці. Але вже сего дня видно виразно, що п. Др. Мишузі закрутилася головка: він думає, що то його “впливами” переведено тут Позичку Національної Оборони”. А позичку ту переводив кождий священик з проповідниці і кождий редактор з газети і кождий лікар та адвокат з офісу свого і кождий дяко-учитель в галі і кождий робітник наш. А п. Др. Мишуга (коли його висилку сюди перепер на його просьбу Др. Назарук, котрого п. Мишуга так тепер нападає) їздив і збирав гроші, дістаючи за те зразу по 600 (шість сот) доларів місячної платні з зібраних між народом грошей і харч по священичих домах. Пишемо се не на те, щоб випоминати платню, бо відповідна платня належиться. Але треба показати, що кривди тут не зробили п. Др. Мишузі, бо навіть дипломати великих держав не всі побирали такі платні. І ще треба знати, що п. Дипломат Мишуга, котрий так уміє закидати другим несформовані річи, — буквально ні оден раз не був у справах нашого народу у вашингтонського уряду за тільки літ! І не вдав окремою брошуркою звіту рахунків з грошами,

які за весь час зложив тут наш народ. А зробило се дуже докладно далеко біднійше наше посольство в Канаді, де шефом був Др. Назарук і секретаром Проф. Боберський.

IX.

Однаке мимо всого нападання Церква наша й Епископ її не хочуть незгоди. І навіть коли п. Др. Мишуга приняв на просьбу Гундяка звязки з якимись його Просинодальними Отцями і навіть коли сам став у нього Просинодальним Отцем, — то все ж таки та ранга меньша від становища Епископа. Тому чи не мігби п. Др. Лука Мишуга прийти й перепросити Голову нашої Церкви в Америці за всі напасти на Нього, за поміщувані дописі проти Сестер і сиріт? Церква радо прощає. То чому ж не прийти? Приймім, що п. Мишуга навіть одержав фіолетові рукавички Просинодального Отця або звязок з самим Гундяком? Чи се має бути причиною гордости?

На кінці справа назви цілого руху проти Церкви. Пан Мишуга обурюється, що ми його іменем називаємо сей рух. А так власне роблять в цілім світі. Чиж іменем Дарвіна його приклонники й учні не називають себе “дарвіністи”? чи іменем Маркса не називають себе “марксісти”? Коли ж є дарвіністи, марксісти, леніністи, то чому не можуть бути мишугісти? Ми йому честь робимо, а він не розуміється на тім і зlostиться. І виписує, що інші “наживи” хочуть, а він ні, хоч його патріотизм прекрасно платний — по зasadі: великому діячеви велика платня. Наш Епископ тільки маленьку частину такої суми зуживає на себе, тільки, кілько треба на скромний харч і одяг. Решту дає на сиріт і на дієцезію (за те Епископ “без серця”, а п. Мишуга має велике серце”).

І др Назарук, котрий був членом уряду на Україні, вернув відтам, як пише сам п. Мишуга, в такім стані, що бувби жив у нужді, якби не заробляв співробітництвом, що п. Мишуга називає жебраниною (“Свобода” ч. 165.) По тім власне пане после, видно, на які руки взялися Ви нападати своїми руками.

Та мимо всого ми хочемо мира. Але як п. Мишуга хоче дальнє мати “файт”, — то “коман файт”! В Бозі надія, що не побє Церкви і п. Мишуга, коли не побили її трохи мудрійші від нього голови.

ДО ЧОГО ДОХОДИТЬ

Як і можна було сподіватися, на поміч п. др. Мишузі, котрий уже від року підриває повагу нашого Владики у “Свободі”, поспішили і большевицькі сили. І вже два дневники, писані українською мовою, зачали нападати й висмівати нашого Епископа, наших Сестер і нашу Церкву. “Свобода” нападає гірше, закидаючи нашому Епископови таки прямо, хоч без тіни доказу, що Його “підобрали” Поляки, щоб працював в інтересі Польщі! Большевицькі “Щоденні Вісти” не посуваються аж до такої погані, але опираючись на тім, що пише “Свобода”, шарпають інакше.

В ч: 196. з 21. липня 1926. р. помістили большевицькі “Щоденні Вісти” на основі злобного нападу “Свободи” й виразно покликаючись на “Свободу” — такий віршик зі вступом, взятым зі “Свободи”:

катедральна церква в Філаделфії починає великий піст, а епископ Богачевський у монастирі, кілька кроків від катедри, співає з законницями “Христос Воскрес”.

(“Свобода, з 16. липня, 1926).

У катедрі сумно.... Піст....

Люде бють поклони....

Плач і мольби, біль душі,

Богомільні стони...

А епископ — боже наш! —

Десь там веселиться

В монастирі.... І співає —

Аж гуде землиця.

Ще й законниці разом

Весело співають:

“Христос воскрес!” — все за ним

Дружно підтягають.

I — хоч дивно це, та так:

У катедрі плачуть,

Та за те в монастирі

Співають і скачуть.

Остап Очко.

Що сказати на те, що написали большевицькі редактори? Передовсім треба їм висказати призnanе за те, що вони так деликатно виступають проти нашого Епископа й Сестер — в порівнаню з нападами “Свободи” під проводом п. дра Мишуги. Кождий, хто знає, що большевики се зasadничі, програмові вороги Церкви й релігії, — мусить призвати, що їх напад дуже відбиває приличністю від нападів українського доктора і посла Мишуги, котрий при помочи церков збирал тут гроші, з яких мав добру платню. А до того всего нападає п. Др. Мишуга від року в органі удержанням католицьким народом. Нічого подібного не мігби знести ніякий віруючий народ на світі.

А тепер пару слів про зміст большевицького вірша. Поминувши слова, що “в монастирі скачуть”, бо в монастирі ніколи не “скачуть”, — весь той большевицький вірш говорить правду і то в спосіб такий тактовний, що редактор “Свободи” п. Мишуга мігби вчитися з того, як нападати. Навіть коли зasadничий ворог напише правду, треба призвати, що се правда. Так дійсно єсть у нас: в часі, коли одні Українці католики обходять ще велиcodний піст, другі вже святкують Великден. А діється так тому, що святкують після двох календарів: старого і нового. А се знов діється тому, бо інакшого виходу нема. А інакшого виходу нема з отсих причин:

Календар церкви таксамо підлягає законам поступу, як усе, що створили люде. Всі християнські народи святкували колись після старого календаря. А потому наука й поступ її виказали, що старий календар має блуд. Світлі й поступові діячі інших народів уже давно підготовили свої народи до поступу в тій справі. А у нас до сеї пори неможливо було перевести той конечний поступ. Чому? Бо наша преса, особливо та, що сама себе хвалить як “поступову”, не тільки що не підготовила народа до поступу, але ще жде кожної нагоди, щоб накинутися на Епископат. І якже може наш Епископат завести новий, поступовий календар коли звідники народу вже кричать, що він “підібраний” Поляками! Якби так Епископ завів новий, поступовив календар, то чи напасники не заревілиб: “А що? А Ми не говорили, що Епископа підобрали Поляки? Вже силує наш народ святкувати так як Поляки”

Ті звідники народу не вияснилиб народови, що Поляки тут ні причім, бо новий поступовий календар мають найкультурнійші народи світа, ба навіть в останніх часах вже й Азіати, Японці і Турки приняли новий календар. Не вияснилиб, що

старий календар приносить величезні шкоди нашому робітництву, нашим парохіям, нашим дітям у школах і всему нашему народові. Вони кричалиб, що Епископ “Поляк” — і кінець “А що між нашим народом, як між кождим народом, не всі люди ще розуміють справу, отож легко прийшлоб до розрухів і розвалу та руїни. Супроти того щож остає робити Епископови нашему в найпоступовійшій країні світа? Остає тільки один спосіб сказати так: Я не накидаю свому народови нового календаря, але не можу й силувати нікого до старого, бо поступ не стоїть, а йде. Лишаю вільну руку нашим парохіям і інституціям”.

І так розсудно зробив наш Епископ. І на тій підставі наші монастирі перші ступили на шлях поступу, хоч їх фальшиві “поступовці” прозивають “чорноризими назадниками”. Та, правдою єсть, що наші Сестри перші дали добрий приклад правдивого поступу всему народови. І правдою єсть, що прийде час, коли весь нарід буде їм колись дякувати, що вони не уважаючи на глум і напасть, — перші мали відвагу зробити се, що треба зробити. Наші прикарпатські брати у своїй пресі тут в Америці ведуть уже прекрасну поучаочу працю про потребу нового календаря. А у нас кромі одної “Америки” ніхто про се важне діло поступу ані не писне. Навпаки виписують крини, як “Свобода” з 16 липня. Таку ми маємо пресу і таких редакторів та докторів у ній “Не має освіти й науки наш нарід навіть у найпотребнійшій пекучій справі, а має напасть на Епископа.

Се напасть не нова. Се продовженє того, що робили проти Покійного Владики Сотера аж поки його не побачили на катафальку.

Тому ми не маємо потреби критися з тим, до чого у нас доходить. В тім розвалі, який робить у Церкві нашій части інтелігенції нашої, годованої нашим католицьким народом, доходить уже до того, що навіть большевиків треба тій частині інтелігентів ставити як взір у боротьбі. Нехайже сей віршик большевицький, опертий на писаню ворога нашого Епископа у “Свободі”, — поможе людям доброї волі доміркуватися до правди. До правди про те, якими способами і в якій спілці воює проти поступу нашої Церкви і нашого народу п. посол Мишуга, той сам, що довгий час з бідних жебраних грошей складок нашого народу і нашого робітництва побирає тут дві платні: 150 дол. від “Обєднання” і 100 дол. як кореспондент “Свободи” (послав кореспонденції з Філаделфії до Джерзи

Ситі, — через що стратило бідний заробіток кілька родин наших старих публіцистів в Європі). І він ще має чоло писати, що інші роблять задля “теплого” місця, й наживи, а він ні! Ой “тепле”: 100 степенів спеки а оден редактор “Америки” робить ціле число і навіть коректу, що колись робило трьох людей. І ще мусить вести полеміку з ділом Ваших рученяточок, котрими від року нападаєте на Епископа і то на такого Епископа, що живе скромно як правдивий монах і тяжко працює, а все, що має, віddaє на Сиріт і на скріплене Дієцезії. Просто дивитися спокійно не годен на те, до чого у своїй напасливості може дійти український інтелігент, що не признає над собою ніякого ні духовного ні світського Авторитету, тільки “свій власний розумець”.

Але вже видно в суспільноти здоровий відрух проти “розуму” таких панів інтелігентів. Уже суспільність зачинає прозрівати й вилазити з хаотичного дуру. І се для нас властива заплата на нашій “теплій посаді”, на котрій нам піт градом з чола капає при роботі. —

